

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie

Josef Veselka

Akademik A. N. Nėsmejanov znovu prezidentem Akademie věd SSSR

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie, Vol. 2 (1957), No. 5, 630--633

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/137176>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 1957

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

budou sestavovány i podrobné přehledy za delší období, které budou zveřejněny ve zvláštních časopisech nebo publikacích. Všemi těmito pracemi přispějí sluneční stanice nejen pracovníkům jiných oborů v MGR, nýbrž i astronomům samým, kteří z takto získaného rozsáhlého materiálu budou jistě moci vyvodit řadu nových poznatků o zákonitostech sluneční činnosti i o jiných fyzikálních příčinách.

AKADEMIK A. N. NĚSMEJANOV ZNOVU PRESIDENTEM AKADEMIE VĚD SSSR*)

Akademik A. N. Něsmejanov byl zvolen presidentem Akademie věd Sovětského svazu v roce 1951. Pětileté funkční období pro tuto vysokou funkci skončilo v roce 1956, byly proto na plenárním zasedání Akademie dne 13. X. 1956 provedeny nové volby jejího presidenta na dalších pět let. Plenární zasedání se konalo v moskevském Domě vědců, předsedal akademik K. V. Ostrovitjanov, vicepresident Akademie, úvodní projev měl hlavní vědecký sekretář Akademie věd SSSR akademik A. V. Topčijev.

Akademik A. V. Topčijev nejprve uvedl, že uplynulých pět let přesvědčivě ukázalo, že volba akademika A. N. Něsmejanova na nejodpovědnější místo Akademie věd byla správná, a oznámil plenu, že v předcházejících zasedáních sekcí a ústavů Akademie byla znovu přijata kandidatura akademika A. N. Něsmejanova na funkci presidenta Akademie věd Sovětského svazu.

Akademik A. V. Topčijev pak podal charakteristiku bohaté a plodné činnosti akademika A. N. Něsmejanova i jako presidenta Akademie, i jako vědce.

Akademik A. N. Něsmejanov je jak známo chemikem. Přes velké pracovní zatížení, spojené s jeho funkcí presidenta Akademie, vykazuje akademik A. N. Něsmejanov bohatou činnost vědeckou, což dokumentuje 250 původních pojednání, z nichž 80 bylo uveřejněno v posledních letech, z toho 30 v roce 1955. Těžiště práce akademika A. N. Něsmejanova je v oboru metaloorganických sloučenin. Za svůj rozvoj vděčí tento obor z velké části jemu a jeho žákům.

I v jiných oborech chemie však dosáhl akademik A. N. Něsmejanov a jeho spolupracovníci vynikajících výsledků theoretických i praktických. Zejména se jim podařilo vypracovat nové jednoduché postupy pro výrobu umělých vláken.

Jako president Akademie věd se akademik A. N. Něsmejanov projevil jako osobnost velkého vědeckého rozhledu a jako znamenitý organisátor. To se ukázalo zejména v posledních letech, kdy úkoly Akademie nejen kvantitativně vzrostly, ale kdy se staly aktuálními problémy, jež před pěti lety byly jen perspektivami budoucnosti.

Jednou z nejdůležitějších charakteristik práce Akademie v posledních letech je její ucelenost a sevřenost. Za přímého vedení akademika A. N. Něsmejanova byla v Akademii formulována a postavena do čela činnosti řada národohospo-

*) Výtah ze zprávy uveřejněné v *Vestník Akademii nauk SSSR*, č. 11, 1956, str. 3—9.

dářsky nejdůležitějších vědeckých problémů, které se postupně řeší. Z nich uvádí akademik A. V. Topčijev na příklad fyziku částic velkých energií, fyziku polovodičů a jejich využití v technice, vědecké základy automatizace výrobních procesů, vytváření slitin speciálních vlastností, konstrukci rychlých a výkonných matematických strojů a j.

Tato nová forma plánování umožnila soustředit vědecký potenciál Akademie na klíčové otázky a dovedla již k významným výsledkům.

Dalším velmi významným krokem v činnosti Akademie, spjatým rovněž se jménem akademika A. N. Něsmejanova, je vybudování vědecké informační služby. Tuto službu organizuje Ústav pro vědeckou informaci, vybudovaný z iniciativy presidenta Akademie. Před tím nebylo v SSSR soustavné vědecké informace. Dnes lze říci, že sovětští vědci jsou informováni soustavně o veškeré světové vědecké literatuře.

V další části svého referátu podal akademik A. V. Topčijev stručný přehled o rozvoji materiální základny Akademie, o růstu počtu jejích vědeckých pracovníků, o práci nakladatelství Akademie a o rozvoji mezinárodních vědeckých styků.**)

XX. sjezd KSSS měl pronikavý odraz také v Akademii věd Sovětského svazu. Konala se řada aktivů, na kterých byla kriticky hodnocena dosavadní práce Akademie a kde se činily závěry pro budoucnost. Akademik A. V. Topčijev uvádí těchto několik základních nedostatků, které byly při těchto příležitostech kritizovány:

Především je nutno odstranit značné ještě nedostatky v organizaci vědecké práce tak, aby tato byla s celostátního hlediska co nejracionalnější. V tomto směru je zejména nutno dále soustřeďovat vědecké síly na řešení základních vědeckých problémů národohospodářského významu a na řešení základních problémů theoretického charakteru.

Mnohem intenzivněji než dosud je třeba zavádět vědecké výsledky do praxe.

Je nutno upravit systém přípravy nových vědeckých pracovníků.

Vědecké a výzkumné instituce Akademie je nutno urychleně vybavit moderním zařízením a pracovními a obytnými prostorami.

Je třeba konečně zdokonalit a zjednodušit řízení Akademie, likvidovat prvky formalismu a byrokratismu v aparátu, rozšířit práva ředitelů vědeckých ústavů, vytvořit těsný každodenní styk presidia Akademie s jejími členy a j.

V závěru hovořil akademik A. V. Topčijev o nové kandidatuře akademika A. N. Něsmejanova na funkci presidenta Akademie věd SSSR. Vyjádřil přesvědčení presidia Akademie i jejího vědeckého kolektivu, že osobnost akademika A. N. Něsmejanova dává záruku, že Akademie uvedené úkoly bude čestně plnit. V osobě akademika A. N. Něsmejanova má Akademie vynikajícího učenice, známého doma i za hranicemi, a znamenitého organizátora.

Akademik A. V. Topčijev oznámil pak plenu, že 12. X. 1956 projednalo presidium usnesení všech osmi sekcí Akademie ke kandidatuře akademika A. N. Něsmejanova na funkci presidenta na další pětiletí.

V sedmi sekcích byla kandidatura akademika A. N. Něsmejanova schválena jednomyslně.

***) Podrobněji o tom viz zprávu *Z výročního zasedání Akademie věd SSSR* v tomto časopise, ročník I (1956), č. 4.

V sekci fyzikálně-matematické byla rovněž schválena tato kandidatura většinou hlasů, zároveň však sekce navrhla, aby volby prezidenta byly posunuty až na výroční zasedání v roce 1957, kde prezident Akademie věd SSSR může vystoupit se zprávou o činnosti za uplynulé období a s programem pro další činnost Akademie.

Presidium návrh pečlivě projednalo. Nedávno však se konaly aktivity v Moskvě, v Leningradě a v Novosibirsku. Na dvou z nich referoval prezident Akademie. Presidium podalo na těchto aktivech podrobnou zprávu o činnosti a vyložilo program další práce ve smyslu usnesení XX. sjezdu KSSS. Aktivity zprávu podrobně kritisovaly a projednaly. Je třeba říci, že v kritických vystoupeních na zasedání fyzikálně-matematické sekce se hovořilo o nedostacích, které jsou známé a k jejichž likvidaci presidium činilo a činí opatření. Přitom ani ti z diskutérů, kteří žádali odklad volby prezidenta, nemohli přejít význam vědeckých prací akademika A. N. Něsmejanova a jeho kladnou úlohu ve funkci prezidenta.

Vzhledem k tomu a také s ohledem na jednomyslná usnesení všech sekcí k otázce volby prezidenta Akademie presidium nenašlo důvodů pro odklad volby a jednomyslně usneslo doporučit plenárnímu shromáždění Akademie akademika A. N. Něsmejanova na funkci prezidenta na další pětileté funkční období.

Kandidaturu akademika A. N. Něsmejanova podpořila stranická skupina v Akademii, za níž hovořil akademik V. P. Volgin.

Akademik V. P. Volgin uvedl, jaké požadavky se kladou na osobu prezidenta Akademie věd: velká vědecká autorita, široký vědecký rozhled a zkušenosti v organisování vědecké práce, velký politický rozhled, který umožňuje chápat úkoly, které dnešní epocha — epocha budování komunismu — klade. Všichni vědí, že akademik A. N. Něsmejanov všechny tyto požadavky splňuje.

V diskusi byly nejprve přečteny dopisy nepřítomných akademiků I. P. Bardina, I. V. Kurčatova a S. L. Soboleva, kteří vřele podporovali kandidaturu akademika A. N. Něsmejanova. Pak vystoupili sekretáři sekcí, akademici M. M. Dubinin, A. A. Blagonravov, M. A. Lavrentjev, V. A. Engeldardt a D. I. Ščerbakov, kteří seznámili plenum s usneseními jednotlivých sekcí a s návrhy, jež ze zasedání sekcí vyšly, zejména pokud jde o zlepšení pracovních podmínek.

Dále promluvili akademici A. V. Palladin, I. J. Tamm, I. L. Knunjanc, I. G. Petrovskij.

Akademik A. V. Palladin, prezident Akademie věd Ukrajinské SSR, podpořil kandidaturu akademika A. N. Něsmejanova jménem vědců z akademii svazových republik.

Akademik I. J. Tamm nejprve zdůraznil, že osobně souhlasí se vším kladným hodnocením osobnosti a práce akademika A. N. Něsmejanova. Vysvětlil pak motivy, které ho vedly na zasedání fyzikálně-matematické sekce k návrhu odložit volby prezidenta Akademie na výroční zasedání Akademie. Uvedl, že tím sledoval cíl, přispět k demokratisaci vedení Akademie, k zlepšení kolektivnosti, k provádění správné vědecké politiky a k odstranění nedostatků v činnosti Akademie. Podle stanov je plenární shromáždění Akademie jejím nejvyšším orgánem; plenární shromáždění určuje linii vědecké práce a řeší základní otázky její činnosti. V posledních letech však byla plenární zasedání ve většině případů věnována jubilejím a měla ráz čistě slavnostní. A i na zasedáních, jež byla věnována důležitým pracovním otázkám, šlo většinou jen o otázky dílčí. O obecných otázkách

se hovořilo jen na výročních zasedáních ve výročních zprávách hlavního vědeckého sekretáře, tyto zprávy však nikdy nebyly podrobeny diskusi. Za těchto okolností nemohla plenární shromáždění plnit svou vůdčí úlohu. Aktivy zde nemohou být náhradou; aktivy je jistě třeba svolávat, jejich usnesení však nejsou pro presidium Akademie závazná.

Akademik I. J. Tamm pak uvedl řadu faktů, svědčících o byrokratizmu v aparátu presidia, o neracionálním využívání vědeckých sil, což vede k velkým ztrátám času a materiálních prostředků.

V závěru uvedl akademik I. J. Tamm, že společným cílem je usnadnit presidentovi Akademie úkol, od základů zlepšit všechnu činnost Akademie věd SSSR.

Akademik I. L. Knunjanc se připojil k závěru akademika I. J. Tamma a po podrobné charakteristice vědecké práce akademika A. N. Něsmejanova vyzval plenum, aby jednomyslně jeho kandidaturu na funkci presidenta Akademie přijalo.

Akademik P. S. Alexandrov uvedl ve svém vystoupení, že otázka kandidatury akademika A. N. Něsmejanova se zdá zcela jasnou a že není důvodů pro odklad volby. Zásadní připomínky akademika I. J. Tamma vyžadují zvláštního projednání.

Další diskutující se vyslovili pro brzké takové projednání.

Plenum pak většinou hlasů rozhodlo provést volbu presidenta Akademie věd na stávajícím zasedání a usneslo se vyzvat presidenta, aby co nejdříve vyložil program další činnosti Akademie.

Po volbě akademiků I. L. Knunjance, N. N. Eogoljubova, M. B. Mitina, B. S. Stěčkina a M. A. Michejeva sčítacími komisaři se přikročilo k tajnému hlasování, kterým byl akademik A. N. Něsmejanov znovu zvolen presidentem Akademie věd Sovětského svazu.

Josef Veselka

CAUCHYHO RUKOPIS V ARCHIVU ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD

(Ke stému výročí Cauchyho úmrtí)

KAREL RYCHLÍK, Praha

Po červencové revoluci r. 1830 se francouzský král Karel X. vzdal trůnu a opustil Francii. Odjel nejprve do Anglie a pak přijal pozvání císaře Františka II., aby se se svým dvorem usadil v Praze. Přijel do Prahy v říjnu r. 1832 a bydlil na pražském hradě až na kratší pobyty v Buštěhradě a v Teplicích do července r. 1836, kdy opustil Prahu a odcestoval do Gorice. Tam také zemřel (6. 11. 1836).

Jako vychovatel vnuka Karla X. (Jindřicha, vévody Bordeauxského, hraběte Chamborského) dlel při jeho dvoře od srpna r. 1833 slavný francouzský matematik Augustin Cauchy (*11. 8. 1789, †23. 5. 1857), člen pařížské Akademie věd.

Ve schůzi 13. 10. 1833 byl navržen za přespolečného člena Královské české společnosti nauk (Uč. spol.), podle protokolu¹⁾ o této schůzi (na návrh prof. Kulika

¹⁾ Protokoly o schůzích bývalé Uč. spol. a jiné zápisy této Společnosti jsou nyní uloženy v archivu Československé akademie věd.